

AZ EKSZPOZÉ KÖRÜL.

Ezután a külügyi költségvetéshez Nagy Ferenc előadó szólalt föl, aki jelentését terjesztette be. Megnyugvással fogadja a külügyminiszter előterjesztését, már csak azért is, mert Berchtold gróf működése iránt teljes elismeréssel van. Kéri az 1914. évi első hat hónapra szóló költségvetés előirányzatát általánosságban elfogadni. Majd Károlyi Mihály gróf szólalt föl. Beszéde elején azt mondja, hogy az ellenzéknek a delegációban való részvétele nem jelenti azt, hogy beleilleszkednek a parlamenti jogrendbe, hanem pusztán csak a tanácskozásban akarnak részt venni és elvi álláspontjukat kifejezni, éppen ezért előre is kijelenti, hogy a szüvázásnál az ellenzék nem fog részt venni.

Ezután a külügyminiszter ekszpozéjával foglalkozik. A nagy balkáni krízis előre látható volt. Szóló osztozik abban a föltölgásban, amit a külügyminiszter erre vonatkozólag mondott. Amde a külügyminiszter a monarchia magatartására vonatkozólag két főelvet hangoztatott: az egyik a *status quo* megtartásának szükségessége, a másik pedig, hogy a monarchiának nem állott érdekében a balkáni államokat megakadályozni fejlődésében. Ez a két elv teljesen ellentétes, mert két urat egyszerre a Balkánon sem lehet szolgálni. Törökországnak pedig a külügyminiszter kijelentése szerint, örülni kellene, hogy megszabadult olyan birtoktól, amelynek bírása az államra kellemetlen volt. Hát ennek valószínűleg Törökország még sem örül. Ő sem tartja olyan naivnak a külügyminisztert, hogy tényleg azt gondolja, hogy Törökország ennek örül és hogy ezután a Balkán-államok és a monarchia között a legkellemesebb viszony fog kifejlődni. Végül kérde, hogy van-e tudomása a külügyminiszternek arról, hogy Románia Bulgáriát direkt Oroszország biztatására támadta meg. Majd Windischgrätz Lajos herceg őt kérdést intézett a külügyminiszterhez. Lukács György után Andrassy Gyula gróf szólalt föl.

Kijelenti, hogy az ő véleménye szerint a balkáni bonyodalom még nincsen elintézve és a közeljövőben valószínű, hogy újabb háború fog kitörni. Mindez a külügyminiszter hibája, mert a háború kitörése előtt nem precizizotta a monarchia követelését.

Tisza István gróf miniszterelnök Andrassy fölszólalására válaszolt. Alig bírom megállani, — mondotta, — hogy Andrassy Gyula gróf értékes beszédével részletesen ne foglalkozzam. De nem akarok a külügyminiszter feleletének elébe vágni. Én csak ezután akarom kijelenteni, hogy a magyar kormány mindig megtette kötelességét és befolyását lehetőleg érvényesítette a külügyekben, amennyire ezt az ország érdeke megkívánta. Windischgrätz Lajos herceg azon kijelentését, mely szerint a külügyminiszter beleavatkozott belügyekbe, a leghatározottabban visszautasítja, mert a külügyminiszter mindig a legkorrektebben járt el.

Ezután Berzeviczy Albert elnök a vitát berekesztette és folytatását délután 4 órára halasztotta.

Délután Miklós Ödön reflektált Windischgrätz herceg fölszólalására, melyben azt fejtegette, hogy a külügyminiszter nem tájékoztatta eléggé a helyzetről a parlamentet. Ő a legnagyobb megnyugvással támogatja a külügyi politikát és bizalmát fejezi ki. Windischgrätz herceg erre kijelenti, hogy ő nem a külügyminisztert támadta és támadja, hanem a külügyminisztériumot.

Apponyi Albert gróf szólalt föl ezután. Nem akar az ekszpozéval részletesen foglalkozni, erre alkalma lesz majd a plénum előtt. Andrassyval egyetértve azt mondja, hogy a monarchiának a háború előtt kellett volna precizizálni álláspontját. Támadja a külügyminisztert Csernin Ottokár bukaresti követ kinevezése miatt, aki köztudomás szerint trialistikus törekvéseket árult el. Állítását igazolja a követ több nyilatkozatával és újságcikkjeivel. Kérde, hogy hol volt a magyar miniszterelnök, amikor ez a kinevezés megtörtént, amely teljes ellentétbe helyezkedett a magyar politikai érdekekkel.

Tisza István gróf kijelenti, hogy neki az a véleménye, hogy a magyar kormánynak föltétlenül befolyást kell gyakorolni a külpolitikára, de ez nem terjeszkedhet ki minden részletre, mint amilyen egy követ kinevezése. Neki is tudomása van Csernin politikai föltölgéséről, de azt is tudja, hogy a külügyminiszter utasításait követi és nem a saját föltölgését.

Apponyi Albert gróf: Ez éppen olyan mintha maguk engem neveznének ki valahová főispánnak!

Tisza István gróf: Ki is nevezném, ha elvállalná!

Rakovszky Béla szólalt föl ezután. A monarchia külügyminisztere az oka annak, — ugymond, — hogy Balkánon a háború nem úgy végződött, mint ahogy végződhetett volna, ha hívatása magaslatán áll. Válaszoljon a külügyminiszter arra, hogy Románia mint nyerhetett területet egyedül Bulgária rovására és ha már területeket engedtek át neki, miért csak egy állam és miért nem a szövetséges Balkán-államok rovására? Mindezekért nemcsak a külügyminisztert terheli a felelősség, hanem mindazokat, akik a monarchia belpolitikáját irányítják, mert a szuronyokat nemcsak kifelé, hanem befelé is igénybe kellett venni.

Berchtold Lipót gróf külügyminiszter válaszolt ezután a fölszólalásokra s beszédét németül mondotta el. Minden egyes érvre felelt és megcáfolta az expozéjára adott kifogásokat s a delegáció tudomásul vette a külügyminiszter válaszát.

A külügyminiszter Károlyi Mihály grófnak fölszólalására reflektált mindenekelőtt. A status quo föntartása és a balkáni államok érdekeinek nem korlátozása nem egyeztethető össze Törökország rovására. Kijelenti, hogy a monarchia ma is idősebb Andrassy Gyula gróf nyomdokain halad s idézi annak egyik nyilatkozatát, mely e kérdésre vonatkozik és őt — Berchtold — teljesen igazolja e kérdésben és követésében. Rakovszky Béla nak arra a kérdésére, vajon a külügyminisztérium követi-e idősebb Andrassy gróf politikáját vagy sem, — igennel felel. Románia térfoglalására, illetve a monarchiának ez ügyben követett magatartására megjegyzi, hogy Románia azzal fogja meghálálni, hogy a monarchiával szemben igaz barátsággal viselkedik ezután. A szandzsák megszállására nézve megjegyzi, hogy azért nem lehetett erről szó, mivel a nagyhatalmak előtt fölmerült, hogy Szallónikit akarjuk és ez igen súlyos bonyodalmakat eredményezett volna.

Andrassy Gyula gróf végül egy kijelentésre reflektált.

— A külügyminiszter ur, — ugymond — a status quo kérdésében hangsúlyozta, hogy édesatyám álláspontját követte. A monarchia azonban abban követte el a hibát, hogy Törökország nem volt föntartható és a monarchia mégis akarta a status quot.

A külügyminiszter válaszát tudomásul vették.

Wied herceg, az albán uralkodó. Berlinből jelentik: Hír szerint Wied herceg holnap kihallgatáson jelenik meg a német császárnál. Híre jár továbbá, hogy a nagyhatalmak néhány napon belül följárják az albán trónt és ő nyilvánosan kijelenti, hogy elfogadja, úgy, hogy még újév előtt mint szuverén uralkodó vonul be Valónába. — Münchenből jelentik: A Münchener Neueste Nachrichten ma félreismerhetetlenül félhivatalos berlini táviratot közöl Berchtold gróf expozéjáról és hangoztatja, hogy a külügyminiszternek a delegációban elhangzott fejtegetése Berlinben kitűnő benyomást tett, különösen Németország szövetségesi hűségének ismételt hangoztatása. Teljesen megegyezik a német föltölgéssel Berchtold grófnak az a kijelentése, hogy az európai Törökország föntartása szükséges. Ami az Albániára vonatkozó részletes fejtegetést illeti, hozzá kell tenni, hogy a mértékadó körök a mostani viszonyok között az albán fejedelemség megalakítását nemcsak Ausztria és Magyarország meg Olaszország, hanem az egész hár-

masszövetség érdekének tartják. Ausztriának és Magyarországnak meg Olaszországnak az albán trónra kiszemelt jelöltje Wied herceg a napokban Potsdamba megy és kihallgatáson jelenik meg a német császár előtt. Miután most már az összes európai nagyhatalmak elfogadták jelöltségét, a kabinetek belátható időn belül hivatalosan is foglalkozni fognak az albán trón kérdésével.

Szegedi kereskedők az adókvető bizottságban.

— Érdekes mozgalom a kereskedők között. —

(Saját tudósítónktól.) A Szegedi Kereskedők Egyesületének legutóbbi értekezletén újra fölbukkant a szegedi kereskedők elkomorodó ekzisztenciája. Az elnöki megnyitó ugyanis egy eszmét pendített meg, mely nem új, de most lett igazán aktuálissá. Ebből kifolyólag mozgalom fog majd megindulni, hogy a kereskedő pályája részben megvédessék és biztosítsák. Arról van szó, hogy az adókvető bizottságokban foglaljon helyet a kereskedő világ hivatalos delegátusa.

A mozgalom nagy horderejű és szükségét indokolják a mai viszonyok. Meg kell védeni a szegedi kereskedőt, amíg nem lesz késő. Eddig sem nyult a hóna alá senki, folytatják érvelésüket a mozgalom vezetői, és ha állott, a maga lábán állott. A kereskedő izoláltan vergődik ebben a szerencsétlen városban és bizony megdolgozik a maga kis-méretekre zsugorodott háztartásáért, kenyéréért és gyermekei jövőjeért. Ha valaha állottak előtte ragyogó karrierek, el kell felejtene hajdani törekvéseit. Legyen bár a legtehetségesebb, nem megy semmire a mostani viszonyok között. Valaha azt tartották, hogy a magyar kereskedő pályája a legbiztosabb. Aki erős legény, nagyszerűen megállja a helyét, vagyont szerezhet és sikereinek nincs határa.

Ma? Be kell látni mindenkinek, hogy hiába a született finánciális képesség, a széles látókör, a tiszteletreméltó takarékoság és a puritán becsületesség, a szegedi kereskedelem előbb-utóbb megfeneklik, belepusztul, mert egy hatalmas hajó csak hatalmas vizeket tud meguszni.

A roncsokra jutott szegedi kereskedelemnek szűk a merkantilista lehetőségek sekélyes posványja. Pedig most ide jutott. Nem tud hitelt kapni. Nincs vevőközönsége. A termelő helyek új árut, mely fokozottab érdeklődést keltene a fogyasztó közönség érdekében, nem termelnek. A hitelezők sáska módjára lepik el a kereskedőket. A szolid méltányosság és a humánus elv helyét: minden vonalon a rideg üzletszerűség és kirekesztetlenség érvényesül. Hogyan tud majd a szegedi kereskedő a fejére hulló veszedelmek közül hirtelenül kievezni?

A mozgalom célja szerint a jövő évi adókvető-bizottságban már a kereskedők küldöttei is helyet fognak foglalni. A kereskedők mondanak majd véleményt a kereskedők adófizető képességéről és iparosok döntenek el, mennyi adóval sújtható az iparos? Amint hogy ők tudják csak és nem a latimer ember, hogy milyen küzdelmes a szegedi kereskedő pályája — ma. Az új rendnek az a célja, hogy sok visszaélésnek lehetőségét akadályozza meg. Mert történtek bajok. Voltak sebek, melyek még jobban fölszakítottak.